

Vilka krav kan du ställa för hållbara transporter?

Stockholm 15 mars 2016

Heini-Marja Suvilehto, Lisa Sennström

Bakgrund

- ▶ Ett samlat upphandlingsstöd på Konkurrensverket 2014
 - ▶ Miljöstyrningsrådet
 - ▶ Kammarkollegiet
 - ▶ Vinnova
- ▶ 1 september, 2015 bildades Upphandlingsmyndigheten

Upphandlings
myndigheten

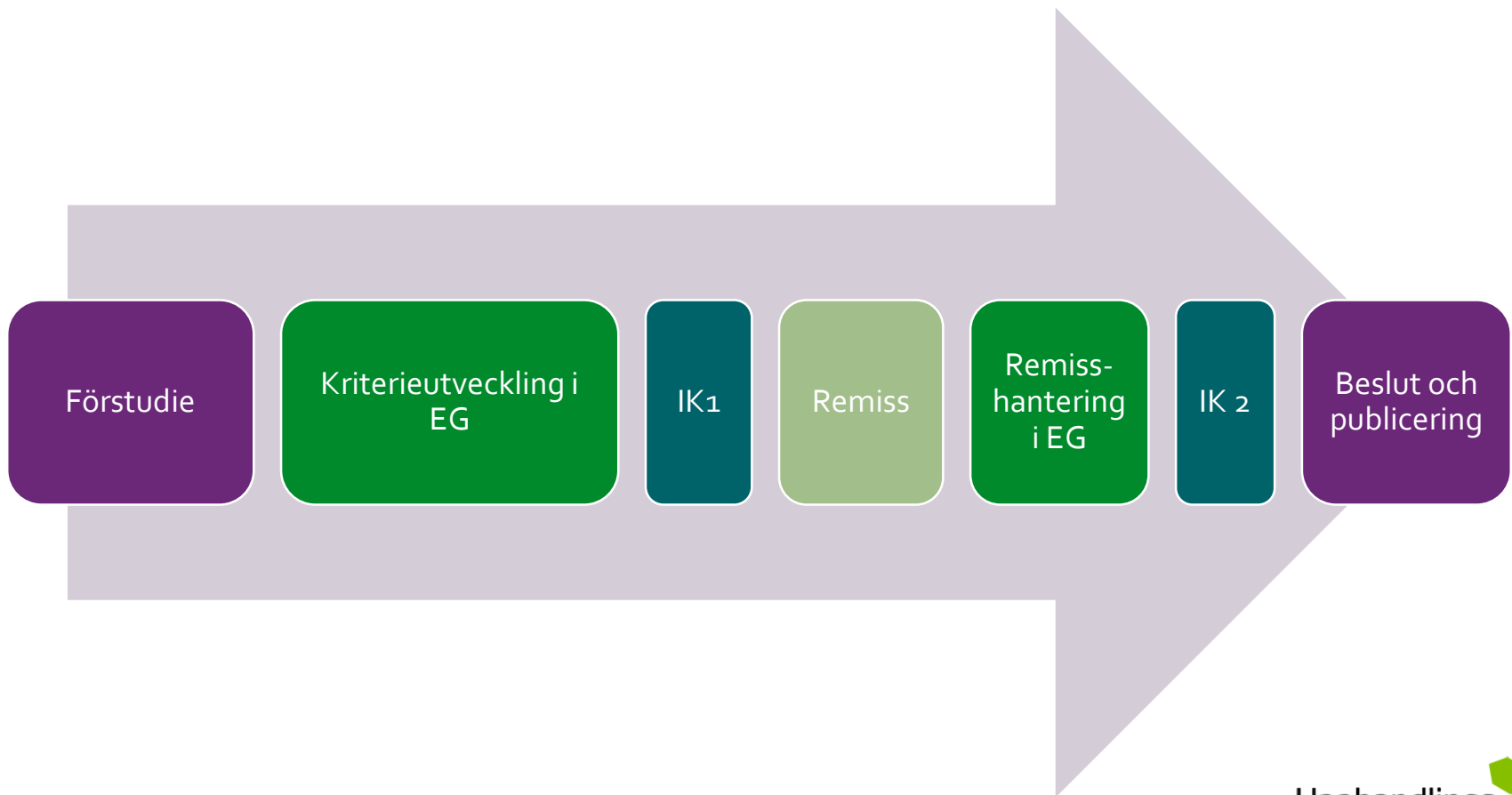
Vi erbjuder

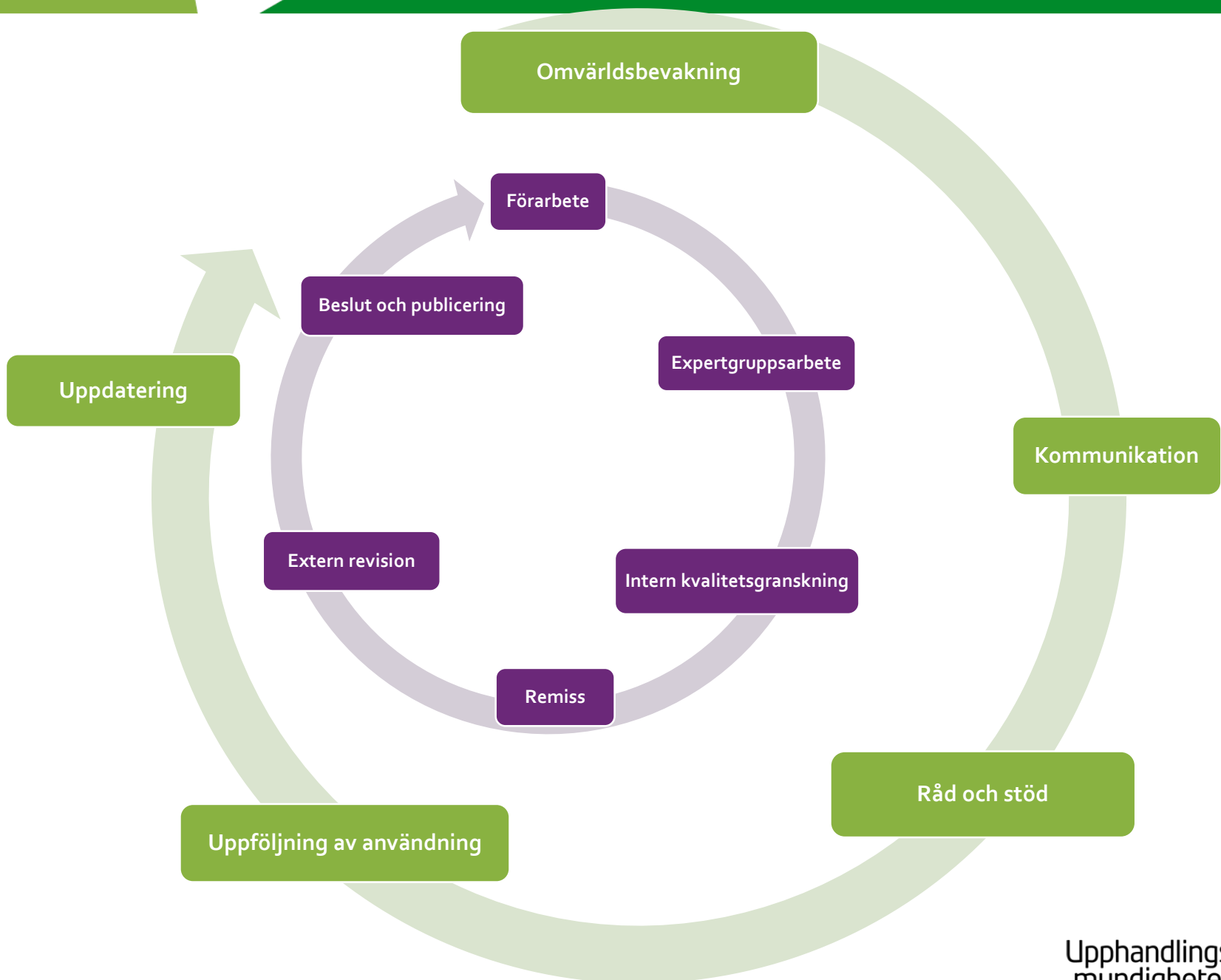
- ▶ Helpdesk
- ▶ Nyhetsbrev
- ▶ Konferenser & seminarier
- ▶ Matnyttig webbplats med:
 - ▶ Nyheter
 - ▶ Vägledning
 - ▶ Kriteriebibliotek & wizard
 - ▶ Frågor & svar
 - ▶ Webbutbildningar
 - ▶ Nyttokalkylatorer m.m.

Besök upphandlingsmyndigheten.se

Kriterieutvecklingsprocessen

Våra hållbarhetskriterier är

- ▶ Frivilliga att använda!
- ▶ Drivande – går utöver lagstiftning
- ▶ Finns på tre nivåer: bas, avancerad, spjutspets
- ▶ Framtagna tillsammans med en expertgrupp (leverantörer, upphandlande myndigheter, miljöorganisationer m.fl.)
- ▶ Har alltid ett förslag på verifikat
- ▶ Är uttryckta som
 - ▶ tekniska specifikationer (kvalificerings krav gäller vid anbud)
 - ▶ särskilda kontraktsvillkor (kvalificerings krav som gäller efter avtalet är beslutat)
 - ▶ tilldelningskriterier (mervärden)

Fordon och transport

 [English version](#)

Transportsektorn står för ungefär en fjärdedel av landets slutliga totala energianvändning och cirka 40 % av de totala koldioxidutsläppen som nästan uteslutande (90%) kommer från vägtransporter. De problem som orsakas av fordonets avgaser finns på lokal, regional och global nivå. Hållbarhetskriterierna under produktområde fordon och transporter ger stöd till de myndigheter, kommuner och andra organisationer att minska miljöpåverkan genom att ställa krav på energianvändning, koldioxidutsläpp, utsläpp av kväveoxider, partiklar och icke-metankolväten. Dessa aspekter ska beaktas för att uppfylla lagen om "miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektivtrafiktjänster (2011:846)". Hållbarhets kriterier med fokus på minskad klimatpåverkan och förekomsten av skadliga ämnen finns även för upphandling av transporttjänster och drivmedel samt däck.

Välj produktgrupp

» Persontransporter

» **Godstransporter**

» Fordon

» Drivmedel

» Däck

» Kollektivtrafik

Miljömål

- » [Begränsad klimatpåverkan](#)
- » [Ingen övergödning](#)
- » [Frisk luft](#)
- » [Bara naturlig försurning](#)

Miljöaspekter

- Utsläpp av växthusgaser
- Utsläpp av övergödande ämnen
- Utsläpp av flyktiga kolväten
- Utsläpp av försurande ämnen

Produktundergrupp

Tunga fordon

[English version](#)

Omfattning

Fordon över 3,5 ton

Ingående krav

Välj önskad nivå i rullgardinsmenyn. Då listas de ingående kraven nedan. Observera att ett krav kan finnas i flera nivåer vilket gör att kravlistan inte ser ut att ändras.

Bas

Euro-klass tunga fordon	Särskilda kontraktsvillkor
Krav på däck - tunga fordon	Särskilda kontraktsvillkor
Rullmotstånd vid anskaffning av däck	Särskilda kontraktsvillkor
Alternativa drivmedel	Särskilda kontraktsvillkor
Miljöklass på drivmedel	Särskilda kontraktsvillkor
Däcktryck	Särskilda kontraktsvillkor
Miljöledningssystem hos transporttjänst leverantör	Kvalificeringskrav
Specifika krav på tempererade (kyllda/uppvärmade) transporter	Särskilda kontraktsvillkor
Informationskrav för minskad klimatpåverkan	Särskilda kontraktsvillkor

Hämta hem kraven via vår KRITERIE-WIZARD

Euro-klass tunga fordon

Baskrav

Avancerat krav

Kravtyp:

Särskilda kontraktsvillkor

2015-01-15

Om tunga fordon ska användas i uppdraget ska minst% av transportarbetet utföras av fordon som lägst uppfyller kraven för Euro V alternativt Euro IV med eftermonterad utrustning¹ som minst uppfyller motsvarande utsläppsnivå.

Vid genomförandet av transportuppdraget ska alla fordon uppfylla kraven i Euro III.

Vid nyanskaffning av fordon som kommer att användas i transportuppdraget ska dessa fordon lägst uppfylla kraven för Euro VI.

OBS: Vid genomförande av transportuppdraget inom miljözoner ska endast fordon som lägst uppfyller kraven i Euro V användas.

¹Enligt Föreskriften om efterkonvertering heter TSFS 2012:74, Transportstyrelsens föreskrifter om ändring i Vägverkets föreskrifter (VVFS 2003:29) om nationellt typgodkännande av system, komponent och separat teknisk enhet.

Rullmotstånd vid anskaffning av däck

Baskrav

Kravtyp:

Särskilda kontraktsvillkor

2014-06-29

Rullmotståndet hos de däck (dubbdäck och regummerade däck undantagna) som anskaffas inom ramen för uppdraget, ska lägst uppfylla följande energieffektiviseringsklasser:

Däckklass	Energieffektiviseringsklass enligt energimärkningen ¹
C1 Sommar	E
C1 Vinter	F
C2 Sommar	E
C2 Vinter	F

¹EU-förordningen för energimärkning av däck (EC 1222/2009). Förordningen träder i kraft i 1 november 2012. Kravet på märkning omfattar däck till personbilar, lastbilar och bussar, så kallade C1-, C2- och C3-däck som tillverkas från och med den 1 juli 2012.

+ Förslag till verifikat

Alternativa drivmedel

Baskrav

Kravtyp:

Särskilda kontraktsvillkor

2014-06-29

Minst ...%¹ av drivmedlet till transportfordonen som omfattas av transportuppdraget ska bestå av förnybara drivmedel, fordonsgas eller el.

Med förnybara drivmedel avses:

- El som är producerad med vatten-, vind-, sol- eller vågkraft samt bibränslen
- FAME (t ex RME)
- HVO-diesel (100% hydrerade vegetabiliska oljor, syntetisk)
- DME producerad av bioråvara
- Etanol - ED95
- Etanol - E85/E75
- Fordonsgas om minst 50% biogas

¹ Om detta villkor ska användas - ange procentsats, ex vis x %. En lokal marknadsanalys bör genomföras.

KravID: I0702

Däcktryck

Baskrav

Kravtyp:

Särskilda kontraktsvillkor

2012-12-12

Leverantören ska ha fastställda rutiner för kontroll av däcktryck. Däcktrycket får ej varaktigt understiga fordonstillverkarens rekommendationer.

Förslag till verifikat

Protokoll från internrevision eller motsvarande som tydliggör hur man kontrollerar att rutinen följs samt att kravet uppfylls. Vidare kan stickprov göras genom att begära in teknisk dokumentation som visar att fordonet är utrustat med däcktrycksövervakning (TPMS), alternativt körjournal som visar motsvarande. Kontroll av lufttryck bör göras i storleksordningen en gång i månaden.

Motiv

Kontroll av lufttrycket i däcken är mycket kostnadseffektiv åtgärd för att minska klimatpåverkan. Det är därför bra om den upphandlande myndigheten lyfter fram denna åtgärd lite extra. Leverantören kan med fördel i en redovisning inkludera ett protokoll eller liknande från en intern revision eller liknande, som tydliggör hur man kontrollerar att rutinen följs. Kontroll av lufttryck bör göras i storleksordningen en gång i månaden.

Miljöledningssystem hos transporttjänst leverantör

Baskrav

Kravtyp:

Kvalificeringskrav

2014-06-29

Leverantören ska vid kontraktstart redovisa rutiner för ett systematiskt miljöarbete för att minska miljöpåverkan från uppdraget. Arbetet ska omfatta den verksamhet som utför transporterna, inklusive underleverantörer, och ska minst inkludera följande delar:

- En miljöpolicy som är antagen av ledningen och väl känd bland personalen
- Rutiner för att identifiera betydande miljöaspekter i den verksamhet som omfattas av uppdraget, exempelvis användning av energi-, drivmedel- och kemikalier utsläpp av växthusgaser som koldioxid(CO₂), kväveoxider (NO_x), kolväten (HC), partiklar (PM) och koloxid (CO) samt buller och vibrationer.
- Rutiner för att löpande följa upp satta mål kopplade till de betydande miljöaspekterna
- Rutiner som säkerställer efterlevnad av relevant miljölagstiftning samt rutin för återkommande uppdatering av ovanstående
- Rutiner för kontinuerlig utbildning av personalen i miljöfrågor med anknytning till uppdraget. Exempelvis sparsam körning och kontroll av däcktryck.
- Rutiner för hur avvikelser hanteras

Miljöledningssystem hos transporttjänst leverantör

▣ Förslag till verifikat

Anbudsgivare ska redovisa detta med en beskrivning eventuellt kompletterat med

- Certifikat enligt ISO 14001, EMAS eller miljöledningsstandarder som bygger på relevanta europeiska eller internationella standarder, eller
- Likvärdiga intyg från andra organ etablerade inom EES, eller
- Redovisning av leverantörens egna miljöledningssystem enligt punkterna ovan

Informationskrav för minskad klimatpåverkan

Informationskravet är ett **funktionskrav** som ger leverantören en stor *frihet* att välja det sätt att minska klimatpåverkan som passar deras förhållanden bäst.

CO₂-utsläppen kan minskas med en eller flera åtgärder som tex:

- ▶ att byta till mer klimatanpassat bränsle (med högre innehåll av förnybara råvaror),
- ▶ investera i energieffektivare fordon,
- ▶ gynna sparsam körning,
- ▶ systematisera kontroll av däck tryck
- ▶ eller arbeta med förbättrad ruttplanering och optimera fordon efter last (till exempel genom att använda cykeltransporter när det är lämpligt)

Informationskrav för minskad klimatpåverkan

Baskrav

Kravtyp:

Särskilda kontraktsvillkor

2014-06-29

Leverantören ska årligen, med start ett år efter kontraktstart, redovisa totalt nettoutsläpp av koldioxid som den aktuella tjänsten har förorsakat. Följande ska redovisas:

- Antal körkilometer per bränsletyp.
- Mängd liter tankade bränslen per bränsletyp,
- Koldioxidekvivalenter per bränsletyp
- Fordonsspecifika utsläppsvärden för de fordon som används i uppdraget.
- Om tempererade transporter ingår i uppdraget ska även emissioner från bränsle som använts för tempereringen inräknas i form av koldioxidekvivalenter.

Beräkningen ska baseras på verklig drivmedelsförbrukning.

Kan göras om till ett incitamentskrav

- ▶ Förslag till formulering:
"Om Leverantören under avtalsperioden minskar sitt utsläpp av koldioxidekvivalenter påverkan per till exempel tonkilometer med 10% justeras ersättningen nästkommande år så att ersättningen blir 1% högre än offererad ersättning.
- ▶ Om Leverantören under avtalsperioden ökar sitt utsläpp av koldioxidekvivalenter påverkan per till exempel tonkilometer med X% justeras ersättningen nästkommande år så att ersättningen blir Z% lägre än offererad ersättning. På motsvarande sätt justeras ersättningen med ytterligare under kommande år."

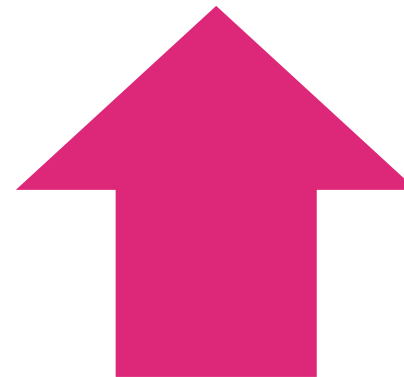
Kan göras om till ett incitamentskrav exempelvis...

10% lägre CO₂
utsläpp från
tjänsten ger
1% högre
ersättning

10% högre
CO₂ utsläpp
från tjänsten
ger 2% lägre
ersättning

Ny lagstiftning om hållbar upphandling

Miljö-, social- och arbetsrättsliga hänsyn i de nya upphandlingsdirektiven

- ▶ Möjligheterna att ta miljö-, social- och arbetsrättsliga hänsyn ges en mer framträdande roll i 2014 års upphandlingsdirektiv.
- ▶ EU-lagstiftarens avsikt att krav på miljö- social- och arbetsrättsliga hänsyn bör integreras i offentliga upphandlingar, vilket kommer till uttryck i såväl skälen som i artiklar.
- ▶ Flera bestämmelser rör hållbar upphandling. En central bestämmelse är artikel 18.2 om principer för upphandling.

Målsättningsparagrafen kompletteras med arbetsrättsliga hänsyn (4 kap. 3 § LOU)

- ▶ "En upphandlande myndighet bör beakta miljöhänsyn, sociala *och arbetsrättsliga* hänsyn vid offentlig upphandling om upphandlingens art motiverar detta."
 - ▶ Innehåller inte något åliggande för upphandlande myndigheter att de ska ställa miljö- och sociala krav.
 - ▶ "Kan rättsligt ifrågasättas om det finns behov av att bibehålla bör-regeln."

Särskilda kontraktsvillkor (17 kap. 1 § LOU)

- ▶ "En upphandlande myndighet får ställa särskilda *miljömässiga, sociala, arbetsrättsliga* och andra villkor för hur ett kontrakt ska fullgöras. *Sådana villkor kan avse att leverantören ska följa de särskilda bestämmelser som gäller där arbetet utförs.*

Av 2- 5 §§ framgår att en upphandlande myndighet i vissa fall är skyldig att ställa särskilda arbetsrättsliga villkor."

Särskilda arbetsrättsliga villkor (17 kap. 2-5 §§ LOU)

- ▶ *"En upphandlande myndighet ska, om det är behövligt, ställa särskilda arbetsrättsliga villkor för fullgörande av kontrakt i form av lön, semester och arbetstid, försäkringar och tjänstepension [...]"*
 - ▶ Nivåerna ska ange de lägsta nivåer som följer av ett centralt kollektivavtal. Villkoren ska dock alltid minst motsvara de nivåer som följer av lag.
 - ▶ Om nivåerna inte kan fastställas föreligger ingen skyldighet att ställa villkoret.
 - ▶ Motsvarande villkor i central kollektivavtal ska accepteras.
 - ▶ Är utstationeringslagen tillämplig ska kontraktet fullgöras i enlighet med motsvarande villkor enligt denna lag.

Arbetsrättsliga villkor när arbetet inte utförs enligt svensk rätt (17 kap. 4 § LOU)

- ▶ *"En upphandlande myndighet ska, om det är behövt, ställa särskilda arbetsrättsliga villkor för fullgörande av kontrakt i form av villkor i enlighet med ILO:s kärnkonventioner [..]"*
 - ▶ Avser även underleverantörer som direkt medverkar till att fullgöra kontraktet.
 - ▶ Regeringen kan meddela föreskrifter om villkoren (vilka ILO:s kärnkonventioner är).

Socialt ansvarsfull upphandling

Exempel på socialt ansvarsfull upphandling

- ▶ Arbetstagares rättigheter, t.ex. villkor nivå med kollektivavtal, arbetsmiljö, grundläggande rättigheter, krav på personalövertagande
- ▶ Sysselsättningsmöjligheter, t.ex. anställning av unga eller arbetslösa personer
- ▶ Social integration, t.ex. inkludering av utsatta grupper i samhället.
- ▶ Lika rättigheter och möjligheter, t.ex. likvärdig service och rättvis fördelning av resurser mellan män och kvinnor
- ▶ Tillgänglighet och universell utformning, t.ex. tillgänglighet till offentliga byggnader, kommunikation, transportmedel
- ▶ Rättvis handel, t.ex. Fairtrade

Villkor i nivå med svenska kollektivavtal vid upphandling

- ▶ Inte tillåtet att kräva bundenhet av kollektivavtal.
- ▶ Möjligt att kräva villkor i nivå med svenska kollektivavtal för tjänster och byggentreprenader som utförs i Sverige.
- ▶ Rapport Konkurrensverket
- ▶ Statlig utredning om *Upphandling och villkor enligt kollektivavtal*, SOU 2015:78
- ▶ Utkast till lagrådsremiss februari 2016

Praktiska frågeställningar

- ▶ Tillgänglighet av kollektivavtal.
- ▶ Identifiering av aktuellt kollektivavtal.
- ▶ Identifiering av vilka villkor som ska efterfrågas.
- ▶ Uppföljning av krav och villkor.

- ▶ Pilotprojekt: arbets- och anställningsvillkor för förare i nivå med kollektivavtalet i branschen
- ▶ Expertgrupp bestående av parterna, berörda myndigheter och upphandlande myndigheter
- ▶ Vägledning för uppföljning, kontrollformulär, åtgärdsplansmall

Sysselsättningsmöjligheter

- ▶ Direktiv 2014/24/EU (artikel 70): särskilda krav på hur kontraktet ska fullgöras. Dessa krav får bland annat omfatta **sysselsättningsrelaterade hänsyn**.
 - ▶ Sådana villkor kan hänvisa till sysselsättning för långtidsarbetslösa eller genomförandet av utbildningsåtgärder för arbetslösa eller ungdomar under fullgörandet av det kontrakt som ska tilldelas (skäl 99).
- ▶ Viktiga ekonomiska områden: anställningsform, undanträngningseffekter, matchning, uppföljning
- ▶ EU-domstolen: Bentjees (C-31/87), Nord Pas de Calais (C-225/98)

Tack för idag!

hippu@uhmynd.se

lisa.sennstrom@uhmynd.se